Laki | | TVO-12182
Javanainen Jyrki | 5.10.2021 | Julkinen

Eduskunta
Talousvaliokunta
Sähköpostitse: tav@eduskunta.fi

TEOLLISUUDEN VOIMA OYJ:N JA POSIVA OY:N LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ LAEIKSI YDINVASTUULAIN JA YDINVASTUULAIN MUUTTAMISESTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISEKSI

Teollisuuden Voima Oyj (myöhemmin "TVO") ja Posiva Oy (myöhemmin "Posiva") kiittävät kutsusta tulla asiantuntijana kuulluksi eduskunnan talousvaliokunnan käsittelyssä hallituksen esityksestä koskien ydinvastuulain ja ydinvastuulain muuttamisesta annetun muuttamista. (HE 117/2021 vp). TVO ja Posiva esittävät lausuntonaan seuraavaa:

1. TVO:n ja Posivan lausunnon pääkohdat

- Muun kuin energiantuotannossa käytettävän ydinlaitoksen vastuumäärän tulisi olla alempi kuin lakiehdotuksen mukainen 250 miljoonaa euroa.
- Valtioneuvoston oikeus päättää alemmasta vastuumäärästä ydinlaitoksen haltijan hakemuksesta tulisi säilyttää.
- Vastoin hallituksen esityksessä todettua vakuutusmaksuihin lakimuutosten myötä tulevilla korotuksilla on merkittävä vaikutus ydinvoimalla tuotetun sähkön hintaan.
- Voimaantulosäännökseen sisällytettävän siirtymäajan tulisi kuuden kuukauden sijaan olla vähintään 12 kuukautta lain voimaantulosta.

2. Vastuumäärien porrastaminen

TVO ja Posiva pitävät hyvänä sitä, että lakimuutos mahdollistaa erilaiset vastuumäärät erityyppisille ydinlaitoksille muiden kuin Suomessa syntyneiden ydinvahinkojen osalta. TVO ja Posiva esittävät kuitenkin näkemyksenään, että muun kuin energiantuotannossa käytettävän ydinlaitoksen vastuumäärän tulisi olla alempi kuin lakiehdotuksen mukainen 250 miljoonaa euroa, koska asetettu vastuumäärä on TVO:n ja Posivan näkemyksen mukaan ylimitoitettu suhteessa arvioituun onnettomuusriskin todennäköisyyteen ja mahdollisten vahinkojen laajuuteen.

Teollisuuden Voima Oyj
Töölönkatu 4, 00100 HELSINKI, Puh/Tel (09) 61 801 Fax (09) 6180 2570
Olkiluoto, 27160 EURAJOKI, Puh/Tel (02) 83 811 Fax (02) 8381 2109
www.tvo.fi Y-tunnus/Business ID 0196656-0 Kotipaikka/Domicile Helsinki

TVO:n ja Posivan näkemyksen mukaan muun kuin energiantuotannossa käytettävän ydinlaitoksen vastuumäärän (mukaan lukien käytöstäpoiston kohteena oleva ydinvoimalaitos siinä vaiheessa, kun energiantuotanto ydinlaitoksessa on loppunut) tulisi olla ydinpolttoaineen kuljetuksia koskevan vastuumäärän tasolla johtuen siitä, että ydinvahingon tapahtumisen riski tällaisilla ydinlaitoksilla on huomattavan vähäinen ja mahdollisen ydinvahingon vaikutusalue pieni, eikä ulottuisi Suomen rajojen ulkopuolelle.

TVO ja Posiva esittävät lisäksi, että lakimuutoksessa tulisi ehdotettujen porrastettujen vastuumäärien lisäksi säilyttää nykyisen ydinvastuulain 18 §:n 1 momentin mukainen valtioneuvoston oikeus päättää porrastusta alemmasta vastuumäärästä ydinlaitoksen haltijan hakemuksesta. TVO ja Posiva esittävät, että ydinvastuulain muuttamisesta annetun lain muuttamista koskevan lain 18.2 § kuuluisi seuraavasti:

> *Suomessa sijaitsevan, energiantuotannossa käytettävän ydinlaitoksen haltijan tämän lain mukaisen vastuun enimmäismäärä samasta ydintapahtumasta johtuneista, muualla kuin Suomessa syntyneistä ydinvahingoista on 1,2 miljardia euroa. Suomessa sijaitsevan, muun kuin energiantuotannossa käytettävän ydinlaitoksen haltijan tämän lain mukaisen vastuun enimmäismäärä samasta ydintapahtumasta johtuneista, muualla kuin Suomessa syntyneistä ydinvahingoista on 250 miljoonaa euroa. Valtioneuvostolla on oikeus laitoksenhaltijan hakemuksesta päättää, ottaen huomioon laitoksen koko, laatu tai muut ydintapahtumariskiin vaikuttavat tekijät, että vastuun määrä on energiantuotannossa käytettävän ydinlaitoksen osalta alempi kuin 1,2 miljardia euroa, ja muun kuin energiantuotannossa käytettävän laitoksen osalta alempi kuin 25 miljoonaa euroa, mutta kummassakin tapauksessa kuitenkin vähintään 80 miljoonaa euroa.*

3. Myöhäisvahinkojen vakuuttaminen

Lakiin ehdotettujen muutosten myötä ydinlaitoksen haltijan vakuuttamisvelvollisuus kasvaa huomattavasti, paitsi vakuutusmääriin tulevien muutosten, myös niin sanottujen myöhäisvahinkojen vakuuttamisvelvollisuuden takia. Erityisesti energiantuotannossa käytettävän ydinlaitoksen kohdalla myöhäisvahinkojen vakuuttamiseen liittyy huomattavia vakuutusmarkkinoihin liittyviä haasteita, koska tiedetään, ettei vakuutuskapasiteettia ole saatavilla koko 1,2 miljardin euron vakuutusmäärälle vaaditulle 30 vuoden ajalle lakimuutosten tullessa voimaan.

Vakuutuskapasiteetin riittämättömyydestä johtuen TVO ja Posiva pitävät hyvänä sitä, että ehdotettu lakimuutos sisältää mahdollisuuden ydinlaitoksen haltijalle hakea valtion vakuutustakuuta laissa mainituin edellytyksin. TVO:n ja Posivan näkemys on kuitenkin, että lain mukainen vakuuttamisvelvollisuus tulisi olla mahdollista hoitaa markkinaehtoisin vakuutuksin. Ydinenergia-alan omaisuus- ja vastuuvakuuttamisen markkina on erittäin kapea ja tämän vuoksi on erityisen tärkeää, että vakuutusmarkkinoiden toimintaympäristö ja toimivuus varmistetaan ydinlaitoksen haltijan vakuuttamisvelvollisuuden laajentuessa huomattavasti nykyisestä.

Kapeasta vakuutusmarkkinasta ja myöhäisvahinkojen osalta riittämättömästä vakuutuskapasiteetista johtuen on välttämätöntä, että ydinlaitoksen haltijalla on vakuutuksen ohella tai sen sijaan mahdollisuus käyttää mahdollisimman laajasti muita järjestelyjä vakuuttamisvelvollisuutensa täyttämiseksi. TVO:n ja Posivan näkemyksen mukaan on hyvä, että laissa säilytetään edelleen ydinlaitoksen haltijan mahdollisuus vakuutuksen ottamisen sijaan asettaa muu yhtä turvaava taloudellinen takuu lain mukaisten velvollisuuksiensa varalta. Edellä mainituista syistä on tärkeää, että lain puitteissa hyväksyttäviksi katsottujen muiden taloudellisten takuiden valikoima on mahdollisimman laaja. Vaihtoehtoisia malleja on pyrittävä luomaan vakuutusten ohella käytettäväksi.

Valtion vakuutustakuun kustannustason osalta TVO ja Posiva lausuvat näkemyksenään, että valtionapua koskevien säännösten puitteissa vakuutustakuu tulisi hinnoitella markkinahintojen mukaisesti, mutta etteivät kyseiset säännökset edellytä markkinahintoja korkeampaa kustannustasoa. On huomattava, että nykyisen vakuutusmarkkinan puitteissa myöhäisvahinkojen vakuuttamista koskevien ehtojen kohtuuttomuus koskisi suurella todennäköisyydellä juuri vakuutuksen hinnoittelua. Jotta vakuutustakuuseen liittyvät mekanismit eivät johda siihen, että ydinlaitoksen haltijan on otettava vakuutus kohtuuttomalla hinnalla, tulee vakuutustakuun hinnoittelun perustua muuhun, kuin kohtuuttomaksi katsottavaan vakuutuskustannukseen.

Vastoin hallituksen esityksessä todettua vakuutusmaksuihin lakimuutosten myötä tulevilla korotuksilla on merkittävä vaikutus ydinvoimalla tuotetun sähkön hintaan, kun vakuutusmaksujen arvioidaan vähintään kaksinkertaistuvan ja tällä hetkellä tiedossa ei ole, miten vakuutusmaksut nousevat niin sanottujen myöhäisvahinkojen vakuuttamisen osalta.

4. Laki ydinvastuulain muuttamisesta - voimaantulosäännös

Ydinvastuulain muuttamista koskevan lain voimaantulosäännöksen mukaan

> *Tämän lain 28 §:n 4 momentissa säädettyä sovelletaan sellaiseen ydinlaitoksen haltijaan, jota ydinvastuu koskee tämän lain voimaan tullessa, jos ydinlaitoksen haltija tekee 27 a §:n 2 momentissa tarkoitetun hakemuksen ja menettelee muutoinkin mainitun momentin mukaisesti kuuden kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta.*

TVO ja Posiva pitävät hyvänä ja välttämättömänä sitä, että laki sisältää siirtymäajan, jonka aikana ydinlaitoksen haltija on vapautettu myöhäisvahinkoja koskevasta vakuuttamisvelvollisuudestaan. Kuten edellä on sanottu, nykyhetken tiedon mukaan myöhäisvahinkojen varalta ei ole saatavissa vakuutusta kattamaan energiantuotannossa käytettävän ydinlaitoksen koko 1,2 miljardin euron vastuumäärää, jolloin näiden ydinlaitosten haltijoiden on joko haettava valtion vakuutustakuuta tai pyrittävä löytämään tai kehittämään muita lain vaatimukset täyttäviä taloudellisia takuita vakuutuksen sijaan tai sen rinnalle. Vaihtoehtoisten taloudellisten takuiden löytäminen tai kehittäminen sekä niihin liittyvien järjestelyiden hyväksymismenettelyineen voi olettaa vievän huomattavasti aikaa. Tämän vuoksi TVO ja Posiva esittävät, että voimaantulosäännökseen sisällytettävän siirtymäajan tulisi kuuden kuukauden sijaan olla vähintään 12 kuukautta lain voimaantulosta.

TVO ja Posiva ehdottavat, että lain voimaantulosäännös muutetaan kuulumaan seuraavasti:

> *Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.*
> *Tämän lain 28 §:n 4 momentissa säädettyä sovelletaan sellaiseen ydinlaitoksen haltijaan, jota ydinvastuu koskee tämän lain voimaan tullessa, jos ydinlaitoksen haltija tekee 27 a §:n 2 momentissa tarkoitetun hakemuksen ja menettelee muutoinkin mainitun momentin mukaisesti ~~kuuden~~ kahdentoista kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta.*